

Controle kostprijsmodel provisieverbod

19 juli 2013

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants



NBA

Controle kostprijsmodel provisieverbod

Vanaf 1 januari 2013 is het 'provisieverbod' van kracht. Aanbieders van financiële producten (veelal banken en verzekeraars) mogen geen vergoeding meer betalen aan financieledienstverleners (tussenpersonen) voor de bemiddeling bij de verkoop van bepaalde producten aan cliënten. Advies en bemiddeling door financieledienstverleners zijn aparte diensten die de cliënt los van het product afneemt een waarvoor de cliënt apart betaalt. De financieledienstverlener brengt zijn kosten bij de cliënt in rekening. Om vergelijkbaarheid met de kosten van de tussenpersoon mogelijk te maken, moeten aanbieders inzicht geven in de kosten van advies en distributie met behulp van het 'dienstverleningsdocument'. Daartoe stellen zij een kostprijsmodel op dat door een externe accountant moet worden gecontroleerd, evenals de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten. Het kostprijsmodel en het rapport van de externe accountant hoeven niet openbaar gemaakt te worden maar staan ter beschikking van de toezichthouder, de Autoriteit Financiële Markten.

Inhoud van deze notitie:

1. Regelgeving
2. Resumé advies- en distributiekosten
3. Kanttekeningen bij het kostprijsmodel
4. Bespreking met het ministerie van Financiën, de AFM en het Verbond van Verzekeraars
5. De aard van het onderzoek en het assurance-rapport
6. Model assurance-rapport

1 Regelgeving

De bepalingen over het provisieverbod en het kostprijsmodel staan in het Wijzigingsbesluit financiële markten 2013¹ en de toelichting daarbij. De relevante wijzigingen betreffen het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (BGfo).

Artikel 86g BGfo

1. Een aanbieder van een financieel product stelt een kostprijsmodel op. Dit kostprijsmodel wordt gebruikt voor de berekening van de advieskosten en distributiekosten die zijn gericht op het tot stand brengen van een overeenkomst ten aanzien van de genoemde producten met een consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt.
2. De aanbieder laat de juistheid van het kostprijsmodel controleren door een accountant. Tevens controleert een accountant jaarlijks of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de financiële producten, bedoeld in het eerste lid.

¹ De vereisten zijn uitgewerkt in de Nota van toelichting bij het ontwerp Wijzigingsbesluit financiële markten 2013. Het ministerie van Financiën heeft zich laten adviseren over het kostprijsmodel. Het adviesrapport 'Inzicht in advies- en distributiekosten' d.d. 11 oktober 2011, maakt geen formeel onderdeel uit van het wettelijk kader, maar het wettelijk kader is er wel op gebaseerd. Het rapport kan daarom als deel van de normering ingevolge het besluit worden beschouwd. Overigens bevat het rapport geen elementen die ongebruikelijk zijn voor een dergelijk kostprijsmodel.

Nota van toelichting (ten dele)

Vanaf 1 januari 2013 is het niet langer toegestaan om bij het bemiddelen of adviseren inzake een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering, of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product, beloofd te worden in de vorm van provisie die door de aanbieder wordt betaald aan de bemiddelaar of adviseur. Voortaan zal de betaling voor advies en bemiddeling inzake bovenvermelde financiële producten rechtstreeks door de consument of cliënt geschieden. Het provisieverbod is uitgewerkt in artikel 86c van het besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo).

Transparantie advies- en distributiekosten

In artikel 86g is bepaald dat een aanbieder een kostprijsmodel dient te ontwikkelen. De aanbieder dient dit kostprijsmodel te gebruiken voor de berekening van de advieskosten en distributiekosten die zijn gericht op het tot stand brengen van de overeenkomst. Deze advies- en distributiekosten dient een aanbieder in het dienstverleningsdocument te vermelden. De advies- en distributiekosten dienen rechtstreeks in rekening te worden gebracht bij de consument of cliënt. De aanbieder mag geen andere kosten in rekening brengen dan de advieskosten en distributiekosten voor het tot stand brengen van een overeenkomst met betrekking tot de financiële producten.

Artikel 86g

Dit artikel is gebaseerd op de artikel 4:25b, eerste lid, onderdeel c, van de wet. Op grond van artikel 86f, tweede lid, onderdeel j, dient een aanbieder de kosten voor advies en distributie op te nemen in het dienstverleningsdocument. Om ervoor te zorgen dat de kosten die in het dienstverleningsdocument zijn opgenomen vergelijkbaar, juist en controleerbaar zijn, is in artikel 86g, eerste lid, bepaald dat een aanbieder van een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering een kostprijsmodel dient te ontwikkelen. De advies- en distributiekosten hebben betrekking op de eerste fase van een klantcontact tot het sluiten van de overeenkomst. Op grond van het kostprijsmodel worden de advies- en distributiekosten voor de verschillende financiële producten berekend. Dit kostprijsmodel hoeft niet aan de consument of cliënt verstrekt te worden.

Voor de berekening van de advies- en distributiekosten worden alle (directe en indirecte) kosten van dienstverlening meegenomen die zijn toe te rekenen aan advies en zijn gericht op het tot stand brengen van een overeenkomst inzake het desbetreffende financieel product.

Onder advieskosten vallen in ieder geval de kosten voor de volgende werkzaamheden:

- het inwinnen van informatie over de cliënt;
- het informeren van de cliënt over de inhoud van de dienstverlening;
- nadere inventarisatie van de behoeften en het profiel van de cliënt; en
- het advies op basis van de verzamelde informatie.

Onder distributiekosten worden verstaan:

- de kosten voor het maken van reclame gericht op advies;
- het completeren van het dossier ten behoeve van de aanvraag van de offerte; en
- het ondersteunen van de consument en, indien het een verzekering betreft, de cliënt bij de aanvraag en bij het aangaan van een overeenkomst inzake een financieel product.

De relevante kosten die moeten worden meegenomen in de berekening van de advies- en distributiekosten zijn: personeelskosten (eigen personeel en externe inhuur), managementkosten, reclamekosten, automatiseringskosten en kantoorkosten voor zover die gericht zijn op het tot stand brengen van een overeenkomst met een consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt inzake het desbetreffende product en een winstmarge. Personeelskosten zijn in ieder geval salariskosten, onkostenvergoedingen, opleidingskosten van de adviseurs en het overige personeel dat klantgesprekken voert en werkzaamheden gericht op het tot stand brengen van de overeenkomst met betrekking tot het desbetreffende financieel product. Managementkosten zijn in ieder geval de salariskosten, onkostenvergoedingen, opleidingskosten en kantoorkosten van de leidinggevende van adviseurs en andere medewerkers die werkzaamheden verrichten met betrekking tot de totstandkoming van de overeenkomst ten aanzien van het desbetreffende financieel product. Kosten voor reclame omvat in ieder geval die kosten die direct gekoppeld zijn aan het onder de aandacht brengen van het advies en het klantcontact over producten en de productaanvraag (exclusief reclame voor het product). Tevens behelst dit de logistiek om met een potentiële of bestaande klant een afspraak te maken. Automatiseringskosten zijn in ieder geval kosten van adviesapplicaties en klantcontact-applicaties (inclusief huur-, lease-, afschrijvingskosten en personeelskosten). Kantoorkosten zijn in ieder geval kosten met betrekking tot huisvesting van adviseurs en medewerkers die klanten ondersteunen bij genoemde werkzaamheden. Tevens kunnen onder kantoorkosten worden verstaan: kosten met betrekking tot werkplekken en kosten met betrekking tot administratieve en facilitaire ondersteuning van de adviseurs en medewerkers.

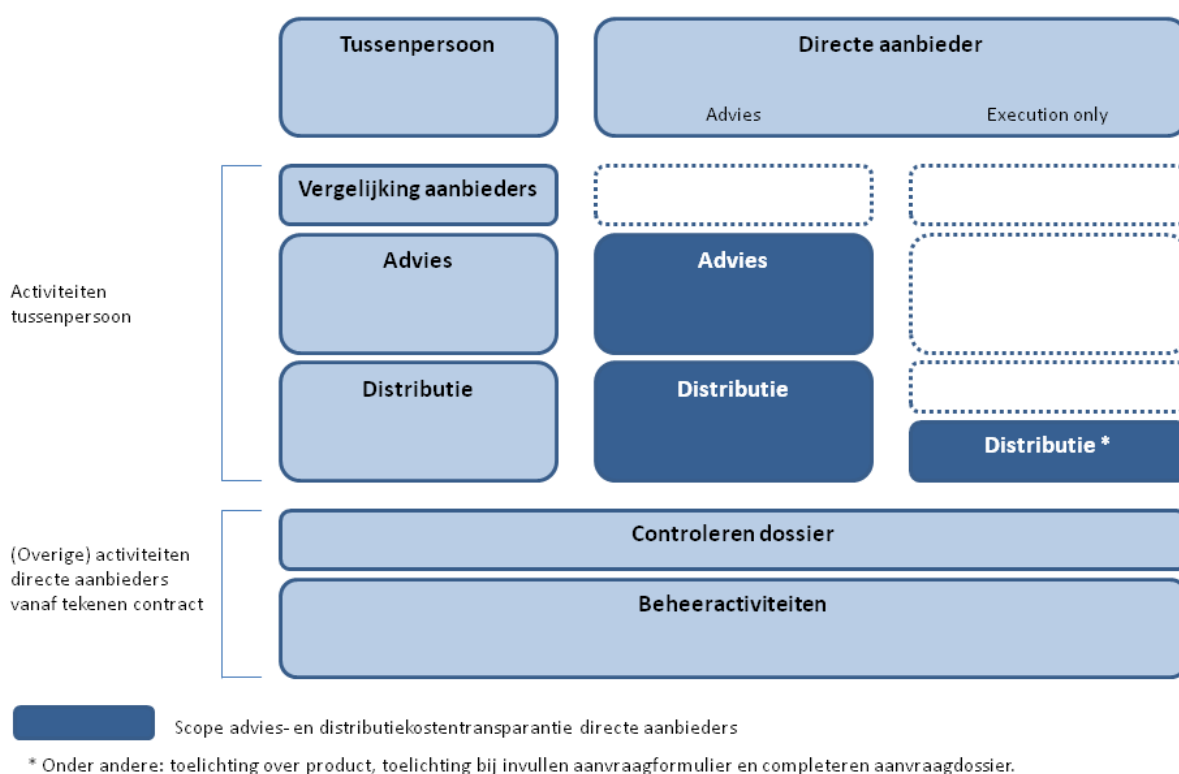
Het kan voorkomen dat meer dan één juridische entiteit binnen een groep van een aanbieder betrokken is bij de relevante werkzaamheden die in het kostprijsmodel moeten worden opgenomen. In een dergelijk geval, moeten ook deze kosten worden meegenomen. Als een aanbieder werkzaamheden uitbesteedt aan een derde – al dan niet binnen de groep - dient hij, de kosten die hij hiervoor maakt, mee te nemen in de berekening van de advies- en distributiekosten. Indien aanbieders niet adviseren hoeven zij geen advieskosten op te nemen in het kostprijsmodel. Deze aanbieders maken wel kosten voor bijvoorbeeld het completeren van het dossier en ondersteuning bij het afsluiten van het product, zoals het bellen van klanten en het beantwoorden van vragen van klanten door bijvoorbeeld een “call center”. Deze distributiekosten dienen wel te worden opgenomen in het kostprijsmodel.

In het tweede lid is opgenomen dat de aanbieders hun kostprijsmodel op juistheid dienen te laten controleren door een accountant. Tevens controleert een accountant jaarlijks of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de financiële producten, bedoeld in het eerste lid. De controle door de accountant is opgenomen om te waarborgen dat de advies- en distributiekosten die dienen te worden opgenomen in het dienstverleningsdocument aansluiten bij de daadwerkelijk begrote kosten.

Om de accountant in staat te stellen te controleren of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de desbetreffende financiële producten dient de aanbieder inzicht te geven in de wijze waarop de totale personeels-, management-, reclame-, automatisering- en kantoorkosten aan de advies- en distributieactiviteiten kunnen worden toegerekend. Tevens wordt inzicht gegeven in de totale uren die adviseurs en medewerkers naar verwachting zullen besteden aan advies- en distributieactiviteiten en de daarmee verband houdende personeelskosten.

2 Resumé advies- en distributiekosten

De illustratie hierna is ontleend aan het adviesrapport 'Inzicht in advies- en distributiekosten' d.d. 11 oktober 2011 en geeft de reikwijdte van de advies- en distributiekosten van de aanbieders schematisch weer.



Bron: Inzicht in advies- en distributiekosten, SIS Finance, 11 oktober 2011

Op basis van dit rapport kunnen de desbetreffende kosten als volgt worden omschreven. Het betreft de kosten die gemaakt worden vanaf de eerste fase van het klantcontact tot aan het sluiten van het contract. Het controleren van het cliëntdossier en beheeractiviteiten vallen buiten de reikwijdte. Voorts is het onderscheid relevant tussen de kosten van de 'dienst' (advies en distributie) die binnen de reikwijdte van de regeling vallen en de kosten die direct samenhangen met het product (zoals een hypotheeklening of een verzekering) die buiten de reikwijdte van de regeling vallen. Bij *execution only* zijn de desbetreffende kosten beperkt tot het beantwoorden van vragen over de aanvraag en het product en ondersteuning bij het completeren van het dossier. Deze activiteiten vinden ook bij directe aanbieders en adviseurs/bemiddelaars plaats. In de overzichten hierna zijn de kosten gerecapituleerd naar de drie categorieën 'advies', 'distributie' en 'kantooractiviteiten' alsmede naar kostensoorten.

Advies

- Kennismaking
- Beeldvorming
- Oplossing

Distributie (activiteit tot aan sluiten contract)

- Maken van afspraken (promotie, reclame adviesdienst, logistiek om met klant in contact te komen)
- Aanvraag en opstellen offertes²
- Completeren dossier
- Klantcontact en administratieve afhandeling (niet beheeractiviteiten)

Kantooractiviteiten

- Administratie
- Personeel
- ICT
- Facilitair
- Management

Kostensoorten

- Personeel (incl. externen, salaris, onkosten, opleiding, incl. adm. afhandeling tot opstellen contract)
- Marketing (incl. advies en reclamecampagnes, lokale marktwerking gekoppeld aan adviesdienst en klantcontact over producten en productaanvraag, excl. productmarketing)
- ICT (incl. huur en onderhoud, afschrijving, personeel)
- Kantoor (incl. huur en onderhoud gebouw, energie, schoonmaak)
- Management

Aan de hand van de toelichting op het besluit kunnen de kosten als volgt worden opgesomd.

- Directe en indirecte kosten toe te rekenen aan advies en gericht op tot stand brengen overeenkomst
- Advieskosten
 - Inwinnen van informatie over cliënt
 - Informeren van cliënt over inhoud van dienstverlening;
 - Nadere inventarisatie van behoeften en profiel van cliënt
 - Advies op basis van verzamelde informatie
- Distributiekosten
 - Kosten reclame gericht op advies;
 - Completeren dossier ten behoeve van aanvraag offerte
 - Ondersteunen consument/cliënt bij aanvraag en aangaan van overeenkomst
- Relevante kosten
 - Personeelskosten adviseurs en overige personeel dat klantgesprekken voert en werkzaamheden gericht op tot stand brengen overeenkomst
 - Salariskosten
 - Onkostenvergoedingen
 - Opleidingskosten
 - Managementkosten leidinggevenden van adviseurs en andere medewerkers hiervoor genoemd
 - Salariskosten
 - Onkostenvergoedingen
 - Opleidingskosten
 - Kantoorkosten

² In het rapport wordt op pagina 12 het 'aanvragen en opstellen van offertes' tot de distributiekosten gerekend. Op basis van het besluit zouden deze kosten ook als advieskosten kunnen worden aangemerkt.

- Reclamekosten
 - Kosten direct gekoppeld aan onder de aandacht brengen van advies en klantcontact
 - Niet reclame voor product
 - Logistiek om met potentiële of bestaande klant afspraak te maken
- Automatiseringskosten
 - Adviesapplicaties
 - Klantcontactapplicaties
 - Inclusief huur-, lease-, afschrijvingskosten en personeelskosten
- Kantoorkosten voor zover gericht op tot stand brengen van overeenkomst
 - Huisvesting
 - Werkplekken
 - Administratieve en facilitaire ondersteuning
- Desbetreffende kosten van een andere juridische entiteit binnen een groep
- Uitbestede desbetreffende kosten
- Winstmarge
- Geen andere kosten dan de advieskosten en distributiekosten in rekening brengen
- Advies- en distributiekosten voor verschillende financiële producten berekenen

3 Kanttekeningen bij het kostprijsmodel na afstemming met het ministerie van Financiën

Het kostprijsmodel is in het besluit open genormeerd. Het ministerie van Financiën heeft gereageerd op vragen die de NBA hierover heeft gesteld. De reactie van het ministerie is hierna verwoord.

Het hoofdprincipe is dat alle kosten³ die worden gemaakt om advies en distributie van het desbetreffende financieel product te verzorgen in de advies- en distributiekosten moeten worden meegenomen. Dit geldt eveneens voor eventuele indirecte kosten voor zover die redelijkerwijs kunnen worden toegerekend aan het advies en de distributie van het desbetreffende financieel product. Vertrouwend op de redelijkheid blijft enige onduidelijkheid bestaan met betrekking tot de toerekening van de indirecte kosten. De verwachting van het ministerie is dat aanbieders op een verstandige wijze omgaan met kostenposten die niet expliciet in de toelichting bij het Bgfo worden genoemd. Dat wil zeggen, als investeringen, afschrijvingen, uitbestedingen, ongespecificeerde indirecte kosten, reclame, financieringskosten, redelijkerwijs toegerekend kunnen worden aan advies en distributie van het desbetreffende financieel product, dan moeten die kosten in het kostprijsmodel worden opgenomen.

Voor variabele kosten dient een redelijke inschatting gemaakt te worden bijvoorbeeld op basis van historische gegevens en deze dienen jaarlijks bijgewerkt te worden. Sommige elementen zijn gebaseerd op ex ante inschattingen die kunnen afwijken van de werkelijkheid (bijvoorbeeld verwachte productie). Dat is waarschijnlijk onvermijdelijk. Wat betreft de winstmarge geldt dat marktwerking daar natuurlijk de belangrijkste rem op zal zijn. Van een negatieve winstmarge kan structureel ook geen sprake zijn. Hetzelfde geldt voor overcapaciteit en reorganisaties, dat zijn ook geen normale situaties en kunnen misschien een keer doorwerken via het kostprijsmodel, maar niet structureel.

De daadwerkelijke advies- en distributiekosten kunnen in een individueel concreet geval afwijken van wat in het dienstverleningsdocument staat. Hoewel dat losstaat van het kostprijsmodel dat door de accountant moet worden gecontroleerd, mag de gemiddelde adviesprijs niet structureel afwijken van de adviesprijs die in het dienstverleningsdocument is opgenomen. Wel is het toegestaan dat sommige klanten meer en andere klanten minder betalen dan de gemiddelde adviesprijs⁴.

³ Noot NBA: Met 'kosten' wordt bedoeld 'begrote kosten', niet de werkelijke kosten. Het spreekt voor zich dat de begrote kosten niet structureel mogen afwijken van de werkelijke kosten. Dit impliceert dat de aanbieder op enigerlei wijze achteraf zal moeten vaststellen dat de werkelijke kosten niet structureel afwijken van de begrote kosten. De externe accountant besteedt hieraan aandacht bij zijn onderzoek.

⁴ Noot NBA: Er is dus geen directe relatie tussen de kostprijs volgens het kostprijsmodel en het tarief dat aan een individuele cliënt in rekening wordt gebracht. Enerzijds moet in het tarief (gemiddeld) een positieve winstmarge zijn begrepen, anderzijds mag sprake zijn van tariefsdifferentiatie tussen verschillende product- en cliëntgroepen.

4 Bespreking van de NBA met het ministerie van Financiën, de Autoriteit Financiële Markten en het Verbond van Verzekeraars op 19 maart 2013

De NBA heeft geconstateerd dat de open normering van het kostprijsmodel veel ruimte voor interpretatie laat bestaan en dat daarom het doel van de nieuwe regelgeving, bewerkstelligen van inzicht in en vergelijkbaarheid van tarieven van tussenpersonen en aanbieders, waarschijnlijk niet wordt gerealiseerd. Dat leidt er tevens toe dat de accountant geen 'controle' kan uitvoeren zoals het besluit vereist, die op alle onderdelen tot een positief oordeel leidt. Tot slot bestaat de kans dat hierdoor niet tegemoet kan worden gekomen aan de verwachtingen die het maatschappelijk verkeer over de controle van het kostprijsmodel door de accountant heeft.

Om deze reden heeft de NBA het initiatief genomen om met het ministerie van Financiën, de Autoriteit Financiële Markten, de Nederlandse Vereniging van Banken⁵ en het Verbond van Verzekeraars van gedachten te wisselen en na te gaan welke initiatieven kunnen leiden tot meer duidelijkheid over de normering en een passende onderzoeksaanpak. De belangrijkste besluiten zijn hierna weergegeven.

- De NBA heeft in een eerder stadium contact gehad met het ministerie van Financiën over de open normering van het kostprijsmodel in het besluit⁶. Het ministerie van Financiën heeft hierop gereageerd. De reactie van het ministerie is hiervoor verwoord.
- Het ministerie maakt kenbaar dat zij geen mogelijkheid heeft om de normering op korte termijn aan te passen. De regelgeving is door het parlement geaccepteerd en definitief. De AFM wil (nog) geen formele invulling geven aan de open normen. Na verloop van tijd zal worden bezien hoe de nieuwe regelgeving in de praktijk wordt toegepast en of de regelgeving aanpassing behoeft.
- In art. 86g lid 2 van het besluit wordt het begrip 'controleren' gebruikt. De NBA heeft duidelijk gemaakt dat dit begrip in formele zin binnen de beroepsregels van de accountants niet past bij het onderhavige onderzoek. Het ministerie heeft bevestigd dat het woord 'controleren' in het besluit niet in de enge vaktechnische betekenis van accountants is gebruikt en dat hiervoor ook 'onderzoeken' mag worden gelezen. De AFM zegde toe hierover contact op te nemen met de collega's die betrokken zijn bij het toezicht op accountants. Overigens is dit onderzoek geen wettelijke controle bij een OOB die binnen de reikwijdte van het toezicht van de AFM op accountants valt.
- De NBA heeft uiteengezet dat het onderzoeksobject uiteenvalt in informatie waarover een zekere mate van *assurance* is te geven, bijvoorbeeld het kostprijsmodel als zodanig, en informatie waarover de accountant zich geen of slechts in beperkte mate een oordeel kan vormen, bijvoorbeeld gehanteerde veronderstellingen over het aantal producten dat naar verwachting wordt verkocht of de winstmarge die wordt gehanteerd. De winstmarge blijkt in de praktijk dikwijls een 'sluitpost' bij de bepaling van marktconforme tarieven. Het ministerie en de AFM hebben er begrip voor dat accountants dienaangaande voorbehouden zullen moeten maken.
- De NBA heeft toegelicht dat het daarom de facto bezwaarlijk is om een redelijke mate van *assurance* te verstrekken bij het kostprijsmodel en de kostenallocatie als geheel, omdat daarin niet-toetsbare veronderstellingen hun weerslag kunnen vinden. Voor zover veronderstellingen toetsbaar zijn worden deze vanzelfsprekend door de accountant onderzocht. De NBA heeft daarom voorgesteld om de nadruk van het onderzoek te leggen op de juiste toepassing van het kostprijsmodel, de rekenkundige juistheid van het kostprijsmodel en de allocatie van kosten aan producten, waarbij niet-toetsbare veronderstellingen als premisse worden beschouwd. Daarbij verdient het aanbeveling dat de accountant hiervan in de rapportage melding maakt. Het ministerie en de AFM hebben hier begrip voor.

⁵ De Nederlandse Vereniging van Banken is ook uitgenodigd maar heeft van deelname aan het overleg afgezien.

⁶ Het ministerie van Financiën heeft zich laten adviseren over het kostprijsmodel. Het adviesrapport 'Inzicht in advies- en distributiekosten' d.d. 11 oktober 2011, maakt geen formeel onderdeel uit van het wettelijk kader, maar het wettelijk kader is er wel op gebaseerd. Het rapport kan daarom als deel van de normering ingevolge het besluit worden beschouwd. Overigens bevat het rapport geen elementen die ongebruikelijk zijn voor een dergelijk kostprijsmodel.

5 De aard van het onderzoek en het assurance-rapport

De reikwijdte van het onderzoek wordt in eerste instantie bepaald door de wettelijke vereisten. In het kort gezegd omvat het onderzoek het kostprijsmodel als zodanig en de toerekening van kosten aan de adviezen en producten in de vorm van een adviestarief, inclusief winstopslag. Hoewel in het besluit veelal het begrip 'kosten' wordt gehanteerd, blijkt uit het feit dat een winstopslag moet worden gehanteerd dat de bepalingen in feite doelen op het (standaard) tarief dat aan de cliënten in rekening wordt gebracht. Daarbij is overigens tariefdifferentiatie mogelijk, op voorwaarde dat gemiddeld de begrote kosten met een positieve winstopslag worden doorberekend.

De begroting die aan de basis ligt van de gegevens voor het kostprijsmodel is geen object van onderzoek, hoewel wel wordt verwacht dat de accountant nagaat of de gegevens worden ontleend aan een deugdelijk proces van begroting en budgettering en of de toegerekende kosten zijn gerelateerd aan de totale kosten van de financiële onderneming.

Het tarief voor een individuele cliënt komt als volgt tot stand:

$$\text{tarief individuele cliënt} = \frac{\text{begrote kosten advies en distributie}}{\text{begroot aantal adviezen en producten}} + \text{winstopslag} \pm \text{tariefdifferentiatie}$$

Twee belangrijke subjectieve componenten van het adviestarief waarover de accountant zich niet of nauwelijks een oordeel kan vormen, zijn het aantal naar verwachting te verstrekken adviezen of te verkopen producten en de winstopslag. Deze behoren in beginsel tot de reikwijdte van het onderzoek. Omdat het vooraf vaststaat dat de accountant zich hierover niet of nauwelijks een oordeel kan vormen worden deze onderwerpen expliciet buiten de reikwijdte van het onderzoek geplaatst. De accountant maakt hiervan melding in het assurance-rapport in de paragraaf 'Werkzaamheden'.

Bij een dergelijk onderzoek is het van groot belang dat de accountant goed omschrijft welke werkzaamheden hij heeft verricht. Daarmee wordt ook duidelijk welke werkzaamheden niet zijn verricht. Omdat al snel het misverstand kan ontstaan dat de accountant ook de cijfers die worden ontleend aan de begroting heeft gecontroleerd, maakt de accountant expliciet melding van het feit dat dit niet het geval is. In het model van het assurance-rapport dat in deze notitie is opgenomen zijn de werkzaamheden in detail beschreven. Deze voorbeeldtekst is gebaseerd op de bepalingen van het eerder genoemde besluit en adviesrapport. Hoewel de voorbeeldtekst aan de specifieke omstandigheden moet worden aangepast, is deze tekst richtinggevend voor de inrichting van het onderzoek. Desgewenst kan de gedetailleerde omschrijving van de werkzaamheden als bijlage bij het rapport worden opgenomen.

Het is waarschijnlijk, zeker in het eerste jaar van het provisieverbod, dat financiële ondernemingen bepaalde veronderstellingen hanteren of interpretaties van de open normen toepassen waarvan niet met zekerheid is vast te stellen dat deze aan de vereisten voldoen of daarmee in strijd zijn. De kans is daarom groot dat de accountant zal komen tot een oordeel met beperking. In het model van het assurance-rapport dat in deze notitie is opgenomen is daarmee rekening gehouden. Ook is voorzien in voorbeeldteksten die vanzelfsprekend moeten worden aangepast aan de specifieke omstandigheden.

Het onderzoek mondt uit in een assurance-rapport waarin de accountant, indien en voor zover mogelijk, een redelijke mate van zekerheid verschafft dat het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten op een bepaalde datum, in alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming zijn met de vereisten, uitgezonderd het mogelijke effect van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking".

6 Model assurance-rapport onderzoek ex art. 86g lid 2 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft van het kostprijsmodel ex art. 86g lid 1 van dit besluit

Hierna is een model voor een assurance-rapport opgenomen op basis van een oordeel met beperking. Dit model zal naar verwachting in de praktijk het meest gebruikt worden⁷. De gearceerde paragrafen bevatten voorbeelden van teksten. Het is van belang dat een assurance-rapport wordt afgestemd op de specifieke situatie. De voorbeelden van teksten dienen niet zonder meer te worden overgenomen maar moeten aan de specifieke situatie worden aangepast.

Aan: Opdrachtgever (bestuur van ... [naam en rechtsvorm])

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Opdracht

Wij hebben, ingevolge art. 86g lid 2 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft, het kostprijsmodel⁸ zoals beschreven in de bijlage bij dit rapport van ... (naam en rechtsvorm) te ... (statutaire vestigingsplaats) en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten⁹ ex art. 86g lid 1 van dit besluit zoals beschreven in de bijlage, per ... (datum) onderzocht, teneinde vast te stellen of deze in overeenstemming zijn met deze bepaling. Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor de naleving van artikel 86g lid 1 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft. Het is onze verantwoordelijkheid een *assurance-rapport* over het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben ons onderzoek verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000 "Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle en beoordeling van historische financiële informatie". Dienovereenkomstig dienen wij ons onderzoek zodanig te plannen en uit te voeren, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten in overeenstemming zijn met artikel 86g lid 1 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft. Een assurance-opdracht omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van relevante gegevens. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden uitgevoerd^{10 11}:

⁷ Standaard 3000: De accountant dient geen goedkeurende conclusie te verstrekken indien de volgende situaties zich voordoen en de accountant van mening is dat het effect daarvan van materieel belang is of kan zijn:

a. er is een beperking in de reikwijdte van de werkzaamheden van de accountant, dat wil zeggen dat de omstandigheden een belemmering vormen voor de accountant om de noodzakelijke assurance-informatie te verkrijgen die het opdrachtrisico tot gewenste niveau reduceert of dat de verantwoordelijke partij dan wel de opdrachtgever een beperking oplegt die dit belemmert. In dat geval dient de accountant een conclusie met beperking of een conclusie van oordeelhouding te verstrekken;

b. in gevallen waarin de informatie omtrent het object van onderzoek afwijkingen van materieel belang vertoont, dient de accountant een conclusie met beperking of een afkeurende conclusie te verstrekken. De accountant dient een conclusie met beperking te verstrekken indien het effect van een bepaalde zaak niet zodanig van materieel belang of van invloed is dat een afkeurende conclusie of een conclusie van oordeelonthouding is vereist. In een conclusie met beperking wordt het woord 'uitgezonderd' gebruikt voor het effect op datgene waarop de beperking betrekking heeft.

⁸ Het kostprijsmodel (object van onderzoek) zo nodig nader aanduiden en beschrijven, bijvoorbeeld of het een kostprijsmodel voor een bepaald product of een productgroep betreft.

⁹ De financiële producten (object van onderzoek) zo nodig nader aanduiden en beschrijven, bijvoorbeeld of het een specifiek financieel product of een productgroep betreft.

¹⁰ Omdat er geen specifieke standaard bestaat die aanwijzingen geeft voor procedures ten behoeve van het verzamelen van informatie omtrent dit onderzoek wordt in de samenvatting van uitgevoerde werkzaamheden een meer gedetailleerde omschrijving opgenomen. Hoewel de voorbeeldtekst aan de specifieke omstandigheden moet worden aangepast, is deze tekst richtinggevend voor de inrichting van het onderzoek.

¹¹ Desgewenst kan de gedetailleerde omschrijving van de werkzaamheden als bijlage bij het rapport worden opgenomen.

- Wij hebben de interne beschrijvingen van het kostprijsmodel, de hiermee samenhangende processen en beheersingsmaatregelen en de toerekening van kosten aan producten verkregen.
- Wij hebben onderzocht of het kostprijsmodel:
 - inzichtelijk, goed gedocumenteerd en controleerbaar is;
 - of het kostprijsmodel deel uitmaakt van het proces van begroting, planning en budgettering; en
 - of het kostprijsmodel is gebaseerd op de inrichting van de bedrijfsprocessen.
- Wij hebben onderzocht of de gegevens die worden gebruikt in het kostprijsmodel aansluiten op de bedrijfsprocessen, de managementcyclus en de administratie.
- Wij hebben onderzocht of in het kostprijsmodel de volgende bouwstenen worden onderkend:
 - categorieën van advies en distributie;
 - een procesmodel advies- en distributieactiviteiten (tijdsbesteding van kennismaking via advies en offerte tot contract en nazorg);
 - kostensoorten (in hoofdzaak personeel, marketing, ICT, kantoor en management); en
 - kostenallocatie.
- Wij hebben onderzocht:
 - of de aannames die worden gehanteerd voor het kostprijsmodel redelijk zijn en regelmatig worden getoetst;
 - of de begrote tijdsbesteding per handeling is gebaseerd op gedegen analyse en onderzoek;
 - of de kostencategorieën juist en volledig worden opgenomen;
 - of de allocaties en verdeelsleutels aanvaardbaar zijn; en
 - of het kostprijsmodel ook overigens aan de vereisten van art. 86g lid 1 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft voldoet.
- Wij hebben onderzocht of de toerekening van kosten aan producten:
 - inzichtelijk, goed gedocumenteerd en controleerbaar is;
 - of de aannames die worden gehanteerd voor de toerekening redelijk zijn en regelmatig worden getoetst;
 - of de toerekening wordt gerelateerd aan de totaal begrote kosten, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt welk deel daarvan wordt toegerekend aan advies- en distributiekosten;
 - of de kosten juist en volledig worden toegerekend;
 - of sprake is van een duidelijk verband tussen de kosten en de verleende dienst;
 - of goede differentiatie plaatsvindt naar processen, productsoorten en producten;
 - of het interne beheersingsproces rond de schatting van aantallen te verkopen producten in opzet goed is;
 - of het interne beheersingsproces rond de vaststelling van de (positieve) winstmarge in opzet goed is; en
 - of de toerekening ook overigens aan de vereisten van art. 86g lid 1 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft voldoet.
- Wij hebben onderzocht of de juiste tarieven in het dienstverleningsdocument zijn vermeld.
- Wij hebben de processen en beheersingsmaatregelen rond het kostprijsmodel en de toerekening van kosten onderzocht.
- Wij hebben onderzocht of het kostprijsmodel en de toerekening van kosten regelmatig worden gevalideerd aan de hand van de werkelijke kosten en gegevens over aantallen verkochte producten (*back-testing*).
- De begrote kosten voor advies en distributie zijn gebaseerd op de begroting van ... (naam cliënt) voor ... (boekjaar). Wij hebben onderzocht of deze informatie in overeenstemming is met de gegevens van de begroting van ... (naam cliënt) voor ... (boekjaar). Wij hebben deze begroting niet onderzocht.

- De toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten is gebaseerd op het begrote aantal te verkopen producten. Wij hebben onderzocht of deze informatie is ontleend aan de gegevens van de begroting van ... (naam cliënt) voor ... (boekjaar). De juistheid van het begrote aantal te verkopen producten kunnen wij niet vaststellen en hebben wij niet onderzocht.
- In de tarieven die ... (naam cliënt) hanteert voor advies en distributie is een winstmarge begrepen. Deze winstmarge moet een marktconforme winstmarge voor adviesdiensten zijn en mag niet structureel negatief zijn¹². Wij hebben onderzocht of de gemiddelde begrote winstmarge positief is. Of de winstmarge een marktconforme winstmarge voor adviesdiensten is kunnen wij niet vaststellen en hebben wij niet onderzocht.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onderbouwing van het oordeel met beperking

Artikel 86g lid 1 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft bevat open normen voor het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten. Omdat het kostprijsmodel niet in detail is voorgeschreven is sprake van een bandbreedte aan bedrijfseconomisch aanvaardbare uitkomsten. Wij wijzen in het bijzonder op de volgende interpretaties van ... (naam cliënt) bij de uitwerking van het kostprijsmodel en de toerekening van kosten aan financiële producten¹³:

- ... (naam cliënt) hanteert informatiesysteem ... (naam informatiesysteem) voor de registratie van cliëntgegevens. Dit systeem is al geruime tijd in gebruik. ... (naam cliënt) veronderstelt dat 10% van de capaciteit van het systeem wordt gebruikt in verband met advies en distributie betreffende ... (naam product). Omdat de economische levensduur van dit systeem is verstreken worden geen afschrijvinglasten opgenomen in het kostprijsmodel voor ... (naam product).
- Doorbelaste *overhead*-kosten en holdingkosten maken circa 4% uit van het totaal aan advies- en distributiekosten. Gelet op het relatief beperkte belang van deze kosten, heeft ... (naam cliënt) niet geanalyseerd of deze kosten juist en volledig in het kostprijsmodel zijn opgenomen. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze kosten niet onderzocht.
- ... (naam cliënt) veronderstelt dat sprake is van een overcapaciteit in de verkooporganisatie van circa 20%. Het voornemen bestaat om de desbetreffende medewerkers over te plaatsen of op te nemen in een afvloeiingsregeling. De met deze personeelsleden samenhangende kosten zijn niet opgenomen in het kostprijsmodel.

Wij hebben het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten per ... (datum) onderzocht. De werkelijke omstandigheden, gegevens en uitkomsten zullen afwijken van de gehanteerde veronderstellingen, waaronder de begrote kosten en de prognose van het aantal te verkopen financiële producten.

Oordeel met beperking

Op grond van onze werkzaamheden komen wij tot het oordeel dat het kostprijsmodel¹⁴ van ... (naam) en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten¹⁵ per ... (datum) in alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming zijn met artikel 86g lid 1 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft, uitgezonderd het mogelijke effect van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking".

¹² Wanneer wel sprake is van structureel negatieve winstmarges dan dient de accountant hiervan melding te maken omdat dit strijdig is met de vereisten.

¹³ Elk onderzoek vraagt een rapportage op maat. De opgenomen tekst is een voorbeeld en dient niet als een sjabloon te worden toegepast.

¹⁴ Het kostprijsmodel (object van onderzoek) zo nodig nader aanduiden en beschrijven, bijvoorbeeld of het een kostprijsmodel voor een bepaald product of een productgroep betreft.

¹⁵ De financiële producten (object van onderzoek) zo nodig nader aanduiden en beschrijven, bijvoorbeeld of het een specifiek financieel product of een productgroep betreft.

Toelichting

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op ...¹⁶

Overige aspecten – beperking in verspreidingskring en het gebruik

Dit assurance-rapport met bijlagen over de naleving van artikel 86g lid 1 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft is uitsluitend bedoeld voor ... (bestuur van ... [naam en rechtsvorm]). ... (bestuur van ... [naam en rechtsvorm]) kan deze informatie na een verzoek daartoe beschikbaar stellen aan de Autoriteit Financiële Markten. Deze informatie kan niet zonder meer voor andere doeleinden worden gebruikt. Voor elke andere verspreiding is onze machtiging vereist.

Plaats, datum

Naam accountantsorganisatie

Naam externe accountant en ondertekening met die naam

Bijlagen

Beschrijvingen van het kostprijsmodel, de hiermee samenhangende processen en beheersingsmaatregelen en de toerekening van kosten aan producten

¹⁶ Hier zou aandacht gegeven kunnen worden aan uitgangspunten en veronderstellingen ten aanzien van de criteria, indien en voor zover deze liggen binnen de open normen van het BGfo.

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants



NBA

Antonio Vivaldistraat 2 - 8
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
E nba@nba.nl
I www.nba.nl